

Безпечна дистанція

«Застосування механізмів дистанційного правосуддя в окремих випадках стало, по суті, єдиною можливістю проведення судових засідань під час війни»

ВВАЖАЄ ВІТАЛІЙ ЖАДОБІН, ПАРТНЕР-ЗАСНОВНИК SENSUM LAW FIRM

— Як змінилися запити клієнтів від початку війни?

— Протягом певного часу після 24 лютого жодних запитів взагалі не було, і це зрозуміло. Ми всі були зайняті нагальними питаннями виживання і захисту країни. Я особисто зі своїми колегами мав честь брати участь в інженерному облаштуванні захисних споруд та укріплень Оболонського району нашого міста. Цьому присвячувався весь час кожної доби березня.

Але з часом, коли перший шок минув і в людей, і в держави, клієнти почали звертатися з питань, пов'язаних із наслідками збройної агресії. Наприклад, щодо належного оформлення пошкоджень майна, документування руйнувань нерухомості, супроводження захисту прав потерпілих від злочинів росіян. Потім почали з'являтися запити щодо правильного здавання захопленої збройної техніки армії росії. Тобто йдеться про всі ті ситуації, з якими зіткнулось населення України після початку широкомасштабного наступу агресора.

Я можу сказати, що наша принципова позиція полягає в тому, що всі юридичні питання стосовно фіксації руйнувань для подальшого отримання компенсації, поведження із захопленою чи знайденою технікою росіян, правил виїзду за межі України та перебування тут, призову, отримання статусу інваліда внаслідок бойових дій супроводжуються нашою командою на умовах pro bono. Наскільки мені відомо, така позиція в більшості колег у нашої країни.

— Чим відрізняються підходи до вирішення спорів порівняно з мирним часом?

— Від початку війни розгляд усіх цивільних спорів сповільнився з огляду на те, що багато адвокатів і суддів пішли на війну, до того ж постійні повітряні тривоги, відсутність світла, інші перепони воєнного часу не дають можливості судам забезпечити належну оперативність розгляду. Те саме стосується і господарських спорів, а це, певна річ, негативно впливає на бізнес, який, працюючи зараз, безперечно, здійснює подвиг на економічному фронті.

Водночас активнішого застосування набула так звана дистанційність участі в судочинстві. Так, наприклад, стаття 336 КПК дозволяє брати участь у судових засіданнях за допомогою відеоконференцз'язку (ВКЗ). До того ж із першого дня війни Рада суддів України надавала рекомендації щодо проведення засідань у випадках, коли одна зі сторін не може бути присутньою офлайн. У пункті 10 рекомендацій РСУ від 2 березня цього року щодо роботи судів в умовах воєнного стану зазначено, що, якщо з огляду на об'єктивні обставини учасник провадження не може взяти участь у судовому засіданні

ВІТАЛІЙ ЖАДОБІН

Народився 1 січня 1982 року в Києві. Юридичну освіту здобув у Національній академії Прикордонних військ України, а також у КНУ імені Тараса Шевченка. Професійну кар'єру юриста розпочав у лавах прикордонної служби, потім перейшов у приватний сектор. Обіймав посаду головного юриста консультанта «Укресімбанку». У 2018 році заснував SENSUM Law Firm. У 2019 році був призначений на посаду заступника голови комітету аграрного та земельного права НААУ, а також очолив юридичний департамент ДП «Укрспирт». У 2022 році згідно з рішенням КМУ тимчасово виконував обов'язки директора об'єкта державної власності, що має стратегічне значення для економіки та безпеки держави, — ДП «Укрспирт». Спеціалізується на питаннях кримінально-правового захисту бізнесу, земельних правовідносин і нерухомості, вирішення спорів та виконання судових рішень.

в режимі ВКЗ за допомогою технічних засобів, визначених КПК України, як виняток, можна використовувати будь-які інші технічні засоби, зокрема і власні.

Завдяки цьому маємо позитивний досвід застосування механізмів дистанційного правосуддя. В окремих випадках це стало, по суті, єдиною можливістю проведення судових засідань під час війни.

Будемо сподіватися, що згодом практика використання власних технічних засобів не буде винятком або законодавець розширить можливості для учасників процесу. Адже очікувати, що найближчим часом усі учасники судових процесів зможуть бути присутніми за місцем проведення засідань, на жаль, не варто.

Упевнений, більшість адвокатів погодяться з думкою щодо значної переваги безпосередньої

участі в судовому засіданні (а не дистанційній) з можливістю спостерігати за перебігом процесу, поведінкою та стратегією учасників, безпосередньо в залі суду доводити свою позицію та оцінювати реакцію на неї опонентів.

Проте з огляду на ситуацію раджу колегам шукати переваги «дистанційності», серед яких мобільність та значна економія часу. Головне — домогтися дотримання високих стандартів якості надання відповідних послуг, а це в такому випадку непросте.

— Який знаковий цьогорічний кейс можете згадати?

— Я можу назвати справу, яка особисто для мене стала цього року знаковою: на мене було тимчасово покладено обов'язки директора ДП «Укрспирт». З огляду на це одночасно з юридичним супроводженням роботи держпідприємства я, крім іншого, зобов'язаний був забезпечувати життя та здоров'я людей у цей складний період, збереження державного майна і продовжувати реорганізаційні та приватизаційні процеси, розпочаті до військового вторгнення. Загалом в Укрспирті було багато судової практики: стягнення дебіторської заборгованості, яка накопичувалась роками і ніхто нею особливо не займався до цього, плідна робота з кредиторською заборгованістю, інші спори.

Великим досягненням нашої команди юристів за період роботи в Укрспирті є поновлення приватизаційних аукціонів щодо окремого майна підприємства. Адже з лютого 2022 року вибір був максимально простим: нічого не робити й чекати статусу банкрута з подальшим розпродажем майна в ліквідаційній процедурі або завершити процеси приватизації та принести користь державі й підприємству, його трудовому колективу. Такі ресурси ми знайшли, попри все.

Так, станом на листопад 2022 року відбулися шість приватизаційних аукціонів. Активи реалізовано за ціною, що набагато перевищувала стартову. Ці гроші вже надійшли до бюджету, вони мають піти на соціальну та оборонну сфери.

— Якщо взагалі говорити про державне підприємство, яке перебуває в процесі приватизації, з чим пов'язані основні судові справи?

— Основними є дві групи спорів: стягнення кредиторської та дебіторської заборгованості. У першому випадку ми є відповідачами, і тут головною складовою частиною роботи є контроль недопущення нарахування підприємству так званих зайвих боргів, нарощування безпідставної заборгованості в інтересах третіх осіб тощо. Відповідних спорів та претензій до

підприємства дуже багато. І з огляду на велику кількість головним було забезпечити якість роботи юристів підприємства. Водночас зауважу, що стосовно добросовісних кредиторів підприємство визнавало всі свої борги. А що стосується дебіторів, зазначу, що виявилось доволі багато осіб, які, користуючись обставинами війни та неналежним фінансовим станом підприємства, намагаються уникнути виконання зобов'язань перед підприємством і не розраховуватися з ним. Через відсутність надходжень від виробництва це впливає на загальний фінансовий стан і на заробітну плату працівників, а також на можливість розраховуватися з бюджетом і кредиторами.

Проте адвокати підприємства успішно долають усі перепони на шляху до отримання відповідних виконавчих документів на користь ДП «Укрспирт». Якщо говорити саме про приватизацію, то зауважу, що наразі відсутні судові спори стосовно правомірності її проведення чи результатів. Підприємство доволі якісно підійшло до підготовки пропозицій щодо приватизації та відпрацювання необхідних документів.

У нас вийшов значний бекграунд проведення успішних аукціонів: дев'ятнадцять у відносно мирний час та шість під час широкомасштабної війни — і жодних спорів щодо проведеної приватизації в частині передприватизаційної підготовки. Я думаю, це свідчить про високу якість роботи.

— Які у вас прогнози щодо судової практики на наступний рік?

— Прогнозую, що наступного року буде велика кількість трудових спорів. Багато бізнесів вимушені або скорочувати штати, або взагалі звільняти персонал. За статистикою, роботу втратили вже понад 5 млн українців. Ба більше, наразі ми маємо ще й легалізоване приховане безробіття через можливість припинення дії трудового договору без розірвання трудових відносин. За час дії воєнного стану маємо численні законодавчі зміни у сфері регулювання трудових відносин, але недотримання навіть такого «адаптованого» трудового законодавства чи непорозуміння, очевидно, приведуть працівників до суду.

Також цілком вірогідними можуть бути спори з державою (із різною правовою конструкцією) щодо виплат за пошкоджене майно чи втрачене на війні здоров'я.

Відсоток проваджень у сфері банкрутства, безумовно, стане значно більшим.

Звісно, нікуди не зникнуть кредитні спори (пов'язані з невиконанням позичальниками відповідних кредитних зобов'язань), оскарження рішень податкових органів тощо.